

## ยุทธวิธีการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มประชากร ที่เสี่ยงต่อการติดต่อโรคสูง

ชวนชม สกนธวัฒน์

เอวรรณ บ่อคำ

ศิริชัย ชัยชนะวงศ์\*

สุนทร สากำนัย

ปัทมวดี พินิจสุนทร

หน่วยวางแผนครอบครัว โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

\*ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

### AIDS Prevention Strategies in a High-Risk Population

Chuanchom Sakondhavat M.D., Arawan Borkum M.D.,  
Sirichai Chaichanavong Ph.D., Soontorn Sakammai B.Sc.,  
Pattamavadee Pinitsoontorn B.Sc.

Family Planning Unit, Srinagarind Hospital and \*Department of Microbiology,  
Faculty of Medicine, Khon Kaen University

Although Acquired Immune Deficiency Syndrome is not yet epidemic in Thailand, there is evidence that AIDS is spreading to Asia. Because the disease is most likely to first establish itself among high risk group it is important to develop educational programs to promote accurate knowledge of AIDS and preventive health behavior. This study will test three education strategies among high a risk group to develop cost-effective AIDS-prevention education. The study will be of benefit to others who are interested in AIDS education strategies.

### กานำ

โรคเอดส์จัดเป็นโรคติดต่อชนิดใหม่ทีแพร่ติดต่อเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2527 กระทรวงสาธารณสุขของไทยได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเฝ้าระวังป้องกันโรคเอดส์ตลอดมา โดยอาศัยกลวิธีหลักในการป้องกันและควบคุมหลายประการ เช่น กำหนดกลุ่มประชากร

ทีเสี่ยงต่อการสัมผัสและเกิดโรคสูง พัฒนาให้มีกลไกทีเหมาะสม เพื่อกำการสำรวจและค้นหาผู้เป็นโรคเอดส์ในกลุ่มประชากรทีเสี่ยงต่อการติดโรคเป็นระยะๆ รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้การประชาสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์ โดยใช้สื่อสุศึกษาทุกชนิด ทั้งสื่อมวลชนและการจัดระบบ

การรายงานที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้มีการวิจัยในสนามเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ และข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมป้องกัน และการจัดการเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ หน่วยวางแผนครอบครัว ภาควิชาสถิติศาสตร์-นรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ตระหนักในความสำคัญของปัญหาโรคเอดส์ซึ่งเป็นโรคที่ก่อให้เกิดปัญหา ภาพพจน์ และผลกระทบทั้งทางด้านสาธารณสุข สังคม เศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างประเทศ ดังนั้น หน่วยวางแผนครอบครัวโดยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ศูนย์กามโรคจังหวัดขอนแก่น ภายใต้การแนะนำและคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ของ University Research Co-poration หรือ URC จึงได้ทำโครงการวิจัยการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มประชากรที่เสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์สูงกลุ่มหนึ่งขึ้น โดยมี URC เป็นผู้สนับสนุนด้านทุนวิจัย

### วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์เบื้องต้นของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันเกี่ยวกับโรคเอดส์

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อหาพฤติกรรมในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคเอดส์ในกลุ่มประชากรที่เสี่ยงต่อการติดโรคสูง

วิธีการวิจัย ได้คัดเลือกสถานบริการ ออบ-อบนวดในเขตจังหวัดขอนแก่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน 3 แห่ง ทำการศึกษาหญิงบริการจำนวน 120 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มๆ ละประมาณ 40 คน

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่ม control

กลุ่มที่ 2-3 เป็นกลุ่ม study

สำหรับกลุ่ม study จะให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์เหมือนกันต่างกันเฉพาะกลุ่มที่ 3 ที่จัดให้มี counselling ด้วย

### ระยะเวลาทำการวิจัย

เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2530 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2531 รวมเวลา 10 เดือน แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระยะคือ

ระยะที่ 1 สำรวจระดับความรู้และการปฏิบัติในการป้องกันโรคเอดส์ด้วยแบบสอบถามชนิดกรอกเอง (Pre-test)

ระยะที่ 2 ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย (Safer Sex) และการป้องกันโดยใช้สื่อการสอน การบรรยาย ฉาย Slide และแจกเอกสารประกอบการบรรยายในกลุ่ม 2 และ 3 สำหรับกลุ่มที่ 1 บรรยายเรื่อง การคุมกำเนิด และอันตรายจากการทำแท้งกามโรค และประเมินผลครั้งที่ 1 (Post-test) ทั้งสามกลุ่ม

ระยะที่ 3 เปิดให้บริการให้คำปรึกษาเป็นพิเศษแก่ประชากรกลุ่มที่ 3 (heavy) โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6-8 คน/สัปดาห์ๆ ละ 1 ครั้ง จนครบทุกคน

ระยะที่ 4 ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามชนิดกรอกเอง (Post-test) เป็นการสำรวจครั้งสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบและหาข้อสรุป

ตลอดระยะวิจัย คณะผู้วิจัยได้เจาะเลือดกลุ่มประชากรที่ศึกษาทั้งหมดเพื่อหาร่องรอยของการได้รับเชื้อโรคเอดส์ (AIDS Screening) และการตรวจหาเชื้อซิฟิลิส เป็นระยะทุกๆ 3 เดือน รวมทั้งการแจกถุงยางอนามัยให้ด้วยโดยไม่คิดมูลค่า

**Table 1**  
**Selected Background Characteristics of Khon Kaen Massage Parlor Workers**

| Item                                  | Educational treatment |           |       |       |           |       |       |           |       |
|---------------------------------------|-----------------------|-----------|-------|-------|-----------|-------|-------|-----------|-------|
|                                       | Control               |           |       | Light |           |       | Heavy |           |       |
|                                       | pre                   | Post-test |       | pre   | post-test |       | pre   | post-test |       |
|                                       |                       | 1         | 2     |       | 1         | 2     |       | 1         | 2     |
| Number of respondents                 | 42                    | 30        | 22    | 40    | 34        | 24    | 48    | 40        | 31    |
| Mean age (yrs)                        |                       |           | 24    |       |           | 24    |       |           | 24    |
| Age range (yrs)                       |                       |           | 19-35 |       |           | 18-38 |       |           | 18-30 |
| Mean duration of employment (mos)     |                       |           | 12    |       |           | 18    |       |           | 16    |
| Range in duration of employment (mos) |                       |           | 6-41  |       |           | 6-121 |       |           | 5-51  |

**Table 2**  
**Selected AIDS Knowledge and Preventive Behavior Measures**  
**Among Khon Kaen Massage Parlor Workers**

| Measure                                                                               | Educational Treatment |           |     |       |           |      |       |           |      |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-----------|-----|-------|-----------|------|-------|-----------|------|
|                                                                                       | control               |           |     | Light |           |      | Heavy |           |      |
|                                                                                       | pre                   | post-test |     | pre   | post-test |      | pre   | post-test |      |
|                                                                                       |                       | 1         | 2   |       | 1         | 2    |       | 1         | 2    |
| Ever heard of AIDS (%)                                                                | 81                    | 90        | 100 | 85    | 100       | 100  | 85    | 100       | 100  |
| Mean AIDS Knowledge test score (12 = max.)                                            | 7.7                   | 8.6       | 8.5 | 8.6   | 9.6       | 10.4 | 8.1   | 10.7      | 11.2 |
| Mean number of episodes of sexual intercourse in past week                            | 9.7                   | 10.7      | 8.1 | 6.7   | 7.4       | 7.7  | 7.0   | 8.0       | 7.6  |
| Percent of episodes of sexual intercourse in which a condom was used in past week (%) | 44                    | 49        | 48  | 51    | 66        | 64   | 58    | 67        | 72   |

pre : pre-test

post-test 1 : at three months

post-test 2 : at six months



## สรุป

จากการศึกษานี้พบว่ากลุ่มที่ให้ความรู้แบบ heavy มีความรู้เรื่องโรคเอดส์เพิ่มขึ้นต่างจากกลุ่ม light เล็กน้อย และทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างจากกลุ่ม control อย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับอัตราการใช้ถุงยางอนามัยต่อจำนวนครั้งที่มึเพศสัมพันธ์ พบว่าทั้ง 2 กลุ่มมีอัตราการใช้สูงกว่ากลุ่ม control แต่ระหว่างกลุ่ม heavy และกลุ่ม light ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แม้ว่าหญิงบริการเหล่านี้จะมีความรู้เรื่องโรคเอดส์และการแพร่กระจายของโรคเอดส์เป็นอย่างดี แต่อัตราการใช้ถุงยางอนามัยยังไม่สูงเท่าที่ควร ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์หญิงบริการพบว่า ปัญหาไม่ได้อยู่ที่หญิงบริการ แต่อยู่ที่ชายที่มาใช้บริการไม่ยอมใช้เป็นส่วนใหญ่ (ซึ่งสมควรที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปด้วย) อีกทั้งคนส่วนมากยังไม่เคยเห็นผู้ใกล้ชิดเจ็บป่วยหรือตายจากโรคเอดส์ จึงทำให้ยังไม่ค่อยกลัวโรคนี้นัก และอาจเนื่องจากการประเมิณผลของโครงการนี้เป็นการประเมิณผลระยะสั้น และมี subject จำนวนไม่มาก แต่ข้อมูลที่ได้รับน่าจะเป็นแนวทางการให้ความรู้แก่กลุ่มคนที่เสี่ยงต่อ

การติดโรคสูง ตลอดจนให้คำแนะนำและคำปรึกษาเพื่อมิให้เชื้อแพร่กระจายไปสู่บุคคลอื่น โดยเน้นให้ใช้ถุงยางอนามัยและควบคุมโดยการเจาะเลือดตรวจหาร่องรอยของการติดเชื้อเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดขณะนี้ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มียาที่มีประสิทธิภาพพอเพื่อใช้ในการบำบัดรักษาโรคเอดส์ และยังไม่มียาวัคซีนที่ใช้ได้ผลในการป้องกันโรคเอดส์นี้โดยเฉพาะ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหามาตรการในการป้องกันและควบคุมโรคนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุดท้ายขอขอบคุณ URC ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำงานวิจัย ผู้จัดการสถานบริการอาบอบนวดจังหวัดขอนแก่นทั้ง 3 แห่ง ที่อนุญาตให้เข้าไปทำการศึกษา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยวางแผนครอบครัวที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

## เอกสารอ้างอิง

1. Kumiko Makihara "Female AIDS death alarm Japanese" Bangkok post, January 30, 1987.
2. United Press International. "RP testing people for AIDS in base cities." Bangkok Post, February 3, 1987.
3. Jon Tinker and Renee Sabatier "AIDS : The Hidden Enemy" Development International, Vol. 1 No. 1 January/February, 1987.